

MELCION ROSSELLÓ SIMONET, L'HOME

per JOAN MARTORELL TROBAT

Del fet que a molts de nosaltres, deixebles seus, ens agradi l'ensenyança i estimem el món dels infants en té la culpa don Melcion Rosselló,

Sembla, parlant amb ell, que el temps no hagi passat. Sota la música de fons de les rialles alegres dels menuts trobam un despatx sempre ple de llibres i fulletons, el diploma del Premi dels Premis Ciutat de Palma curosament guardat, una cara que ha sabut xuclar dels seus alumnes l'imatge de l'eterna joventut, una veu ferma i de vegades emocionada i persuasiva, tot un rebentar de serenitat, de pau, d'humilitat...

Tots recordam al mestre a la vegada recte i humà que ens encaienta fins i tot amb el seu pessimisme. Però tots els que gaudirem amb les seves lliçons i rebérem el seu exemple el deixàrem amb l'endarrer de saber de quina saó s'havien enfortides les arrels d'aquella personalitat que ens cativava, i qué era el que s'amagava darrera aquella cuirassa. Com era en Melcion Rosselló, l'home?

Demanam-li que ens ho conti.

NOSTÀLGIES

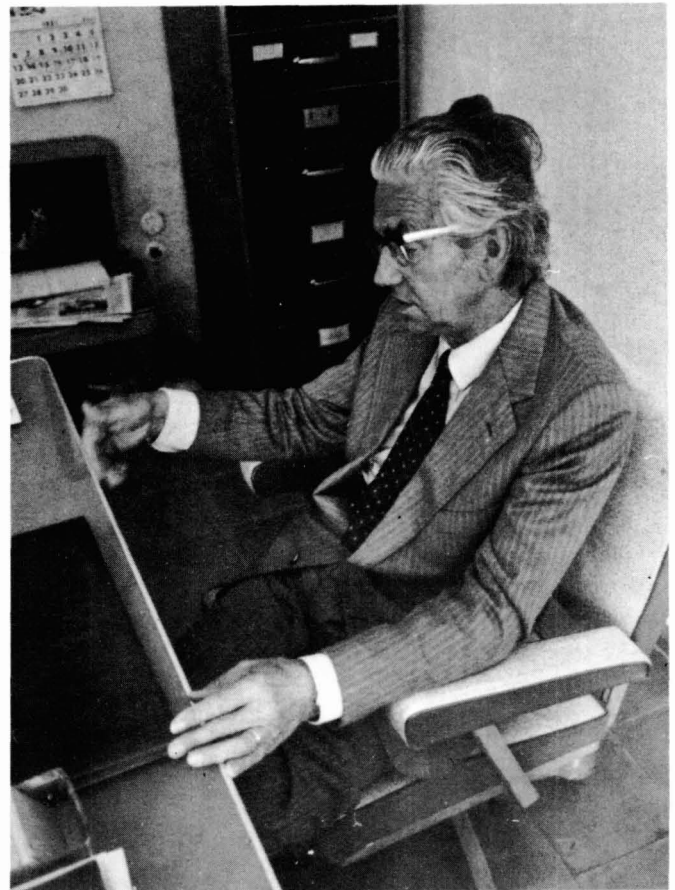
Record dels meus primers anys que anava a escola al meu poble, Santa Maria. La meua primera escola, arcaica i primitiva, la regentava un capellà dels molts que hi havia al poble i ens dava les classes dins un porxo de ca seva al qui hi entràvem per la part de darrera. Prest la vaig deixar perquè, de ben petit vinguérem a viure a Ciutat, patint el trauma del nin de poble que, de cop sec, es veu desarrelat.

CAP A LA RECERCA DE LA PRÒPIA IDENTITAT

Crec fermement amb el poder de l'educació. N'estic segur de que del que es reb a l'infantesa depèn l'assentament de la personalitat de l'home, i que l'escola pot tudar o salvar una persona. A mi, una vegada a Ciutat me dugueren a un col·legi privat que m'estim més no anomenar. Era un centre rígid i memorístic, seguidor d'una pedagogia profundament tradicional. No hi va haver manera d'encaixar-hi. Gràcies a Déu vaig arribar a anar tan malament que els meus pares no tingueren altre remei que canviar-me de centre. Va esser quan vaig començar a viure, perquè en vaig trobat a mi mateix.

COM UN IDEARI PEDAGÒGIC HUMÀ POT FER UNA PERSONA LLIURE

Vaig tenir la sort d'entrar al Col·legi Cervantes. Era un centre lliure d'una ideologia semblant als antics Liceu Espanyol o Liceu Ripoll. Els meus començaments fóren els d'un nin desmoralitzat, marcat pel destí del fracàs

escolar. La meua primera alegria va esser el donar-me'n compte de que jo no era cap nul·litat i que servia per qualque cosa. Aquest descobriment fôu degut a que allà m'hi trobava bé perquè era tractat a la meua mesura, com una persona humana. Aquesta experiència m'ha servit de

lliçó tota la vida recordant-me que l'infant ha de trobar a l'escola un clima de favorable acollida, ple d'humanitat i d'estímul.

LES BASES D'UN IDEARI ASSUMIT

El Col·legi Cervantes era el capdavanter del progressisme. La meua identificació fou deguda a la seva ideologia i a la seva línia pedagògica. Encarnava en la pràctica el pensament de l'Institució Lliure d'Ensenyança, educant segons uns principis dels quals, després, n'he fet norma d'actuació a les meves escoles: el respecte a l'identitat de cada alumne, l'ús de mètodes actius, l'educació per la llibertat en la llibertat, la formació dels valors i dels drets humans, el demostrar als alumnes que són estimats i que representen l'element més valiosos del sistema escolar... Allà mai cap alumne fou un número, sinó una persona.

QUÈ ÉS L'ÀNIMA DE L'ESCOLA

Així com el centre de l'escola és l'alumne, l'ànima és el mestre. Record del Cervantes, amb emoció, la figura de les persones que el regien, allà per l'any 1928. El director, don Francesc de Sales Aguiló, que fugí a Amèrica quan la guerra civil; don Andreu Crespí, el meu bon amic pel qui tenc un especial afecte i amb qui pas encara moments de tertúlia meravellosos: el senyor Frontera, de francès; don Toni Pons, professor d'història... i molts d'altres tots ells d'una gran personalitat i vocació i que foren capaços de formar el que és imprescindible per la bona marxa d'un centre: una vertadera pinya d'amistat i col·laboració.

EL SECRET PER ESSER UN BON MESTRE.

L'ESCOLA NORMAL DE 1933 A 1936

Per arribar a ésser un vertader enamorat de l'ensenyança no cal començar els estudis de Magisteri amb el que es diu una forta vocació. Menys, al contrari, aquesta pot sorgir i desenvolupar-se dintre la mateixa escola de Magisteri si aquesta disposa de professors ben preparats i entusiastes i si es suporta damunt unes estructures adequades. Personalment vaig tenir molta sort, ja que, quan l'any 1933 i, degut a unes circumstàncies familiars que no em permetiren d'anar-me'n a fora a estudiar a la universitat vaig començar magisteri, i succeí que l'Escola Normal era extraordinària.

La República tenia molt clara l'idea de que el primer deure de la democràcia era el de resoldre el problema de la instrucció pública i potenciar-la començant per l'escola primària. També va veure amb claretat que cap reforma educativa no és possible si no es dispon d'uns mestres preparats, dignificats i contents. Tots aquests principis foren el fanal que il·luminà la tasca d'aquella Escola Normal del meu temps que tingué un prestigi que mai més no ha aconseguit.

LA FORMACIÓ DEL MESTRE

El Pla Professional de l'any 1931, essent ministre Marcelino Domingo, donà al magisteri una categoria extraordinària. Endemés, es formà a la Normal un equip entusiasta de professors. La meua promoció era de nou alumnes, res d'estrany tenint en compte que les oposicions es feien abans d'iniciar la carrera i les places disponibles es limitaven a les necessitats regionals. Per poder oposar s'exigia el títol de batxillerat i, una vegada dintre, es feien tres cursos amb un pla d'estudis completament enfocad cap a la formació professional del futur mestre. No importava l'ampliació de coneixements, sinó la metodologia de les diverses assignatures. D'aquesta manera, la pedagogia, els seminaris i les experiències educatives eren tractades amb especial interès. Al final es feia tot un curs de pràctiques remunerat. A mi en tocà fer-lo a l'Escola Graduada, allà on hi ha actualment el Col·legi Gabriel Alzamora.

EL PROFESSORAT DE LA NORMAL

Per formar educadors s'ha de tenir una gran força espiritual, una qualitat humana superior, una sòlida formació científica i un entusiasme contagiós. Crec endemés, que és del tot necessari que hagi treballat abans dins una escola per entendre millor quina és la realitat de la feina per la que se està formant. Al meu temps tinguérem a la Normal un professorat magnífic, meravellos, sortit de les primeres promocions de l'Escola Superior del Magisteri. N'estic segur de què, si no hagués estat per la guerra civil, amb el seu entusiasme i les seves idees renovadores, haguéssim avançat més de quaranta anys en el camp de l'educació. Mai podré oblidar a donya Rosa Roig, d'una riquesa espiritual exquisida i a qui Mallorca li deu encara l'homenatge que li pertoca; don José Eyaralar, un esperit tot inquiet i entusiasta; donya Catalina Vives, d'una forta personalitat i que fou la primera doctora d'Espanya en Ciències; don Gabriel Viñas, d'una gran humanitat... Record d'aquest darrer que, el dia abans de jubilar-se, quan ja havia donat la darrera lliçó, coincidírem com sempre a la sala de professors i ell, com de costum, encengué la seva pipa i després de donar-li dues xuclades es quedà pensatiu. Després d'uns moments de silenci, amb el cor que em batejava, vaig gosar dir-li:

—I què els hi ha dit avui als alumnes?

Mi mirà llargament i em contestà:

—Els hi he dit: aquesta és la darrera lliçó que vos don. Ja veurem qui la vos demanarà.

ON MÉS ES POT FORMAR EL MESTRE

El mestre ha d'estar compromès amb el seu món, participar perquè sigui millor, lluitar amb companyerisme per les seves idees. Al meu temps d'estudiant teníem molt clar aquest compromís que fou possible mantenir perquè entre els companys de la Normal hi havia una gran germanor. N'hi havia d'extraordinaris, però el nostre gran

admirat era en Pere Capellà, el futur Mingo Revulgo. La seva personalitat ens deixava embambats perquè tots sabíem que, endemés de les seves activitats d'home compromès, venia a classe d'Algaida en bicicleta i encara li sobraven voluntat i forces per treballar al talleret de son pare de sabater remendon, per ajudar-li a pujar la família.

TEMPS DE JOVENTUT, TEMPS DE LLUITA

Sortírem de la Normal carregats d'il·lusions i de ganes de posar-les en pràctica. Poguérem encaminar aquesta febre de lluita a la Federació Escolar Balear, que era una associació estudiantil de caire esquerrà. Aleshores la Federació tenia el seu prestigi. La de Madrid, per exemple, mantenia una secció de teatre dirigida per García Lorca. Nosaltres teníem menys possibilitats i escasos medis, materials, sobretot si ens comparaven amb altres associacions de tipus catòlic confessional. Organitzàvem activitats culturals i recreatives, recollíem diners per a pagar beques a companys necessitats i ens encaientem a força d'amistat i d'il·lusions... Tot això fins que el 36 haguérem de tancar i subhastar els llibres de la nostra biblioteca. Fou una amarga experiència.

ELS COMPANYS DE LA LLUITA

Endemés d'en Pere Capellà coincidírem a la Federació un estol de companys com na Margalida Rul·lan, na Cèlia Viñas i en Pere Serra Pastor. Na Margalida Rul·lan, d'una solidesa intel·lectual extraordinària, era l'alumna preferida de donya Rosa Roig. A Cèlia Viñas, tota sensibilitat, la record amb especial emoció. Després de la seva mort, en plena joventut, mai parlàrem d'ella amb son pare, però, moltes vegades, junts i en silenci, sabíem tots dos que estàvem pensant amb ella.

La Colònia Escolar de Felanitx fou també una inoblidable experiència. Dirigida per don José Eyaralar i donya Catalina Vives fou un vertader camp de formació personal. M'han marcat profundament aquelles vetlades on tenia ocasió d'escoltar i aprendre de les principals figures intel·lectuals de l'illa. Vaig conviure allà amb en Miquel Briñón, l'educador del Pensionat de la Sagrada Família que sempre fou el meu model com a mestre. En realitat, la Colònia era la caixa de resonància d'una societat en la que es respirava per tot arreu inquietuts i devoció cap a tot el que representava educació i cultura, tanta era l'esperança que en tenien d'elles. No és estrany que nosaltres, els mestres, en sortíssim folls d'il·lusió per a treballar per una escola nova, lliure i progressista. Però això, el 36, acabà de cop sec.

EL TRAUMA DE LA GUERRA CIVIL

Els tres anys de la guerra civil suposaren per l'educació un passa enrera de quasi mig segle. Les morts, la re-

pressió i les depuracions canviaren no tan sols el camí de la història sino també l'essència de les persones conegudes i estimades. Vingué la tristesa i la por. La frustració matà moltes esperances i, maldament el professors de la Normal i molts de companys tinguessin el mateix nom, ja no eren els mateixos. Tot estava esbucacat; el somni s'havia acabat.

EL SECRET DE DON MELCION

La vida, malgrat tot, seguia. Pensant que els infants no en tenien cap culpa de tot aquell desgavell, vaig treballar dos anys a l'Escola del Coll i vaig oposar amb unes condicions personals llastimoses per una plaça de deu mil habitants que me va permetre tornar a l'escola Graduada de les Avingudes, on vaig passar una quinzena d'anys meravellosos. Els primers moments foren decepcionants ja que a l'amargura d'haver d'amagar tantes coses apreses a la Normal hi havia d'afegir el fet de trobar-me amb un companys d'edat molt avançada amb molts dels quals n'era molt difícil entendre'm professionalment. Foren molts els moments amargs, però no vaig deixar d'anar, cap dia ni un, a escola amb il·lusió. Endemés hi ha una cosa que sempre m'ha donat força i conhort i a la que acudesc quan me sembla que tot s'ha esfondrat i que res no val la pena. Aquesta cosa es una llibreta que sempre tenc dins el calaix de la meua taula de treball i del que bec el coratge de noves il·lusions.

—Treu del calaix una llibreta engroguida pel temps on es poden veure unes planes de lletra manuscrita. És un informe datat l'any 1948 i firmat per l'inspector Blat Gimeno. Es l'informe de la primera i la darrera visita d'inspecció que ha tingut en tota la seva llarga vida professional. La modèstia el retreu a l'hora de llegir aquest escrit meravellos, tot un bell cant d'estímuls i de lloances, i que acaba dient : ...“pero por encima de todo lo anterior he de destacar que los niños son tratados con cariño y gran humanidad... que los alumnos saben estudiar y trabajar solos... por esto le otorgo un voto de gracia. Mi primer voto como inspector”.

EL REGENT DE L'ESCOLA ANEXA

Els primers anys de regent de l'Escola Anexe foren molt interessants i vaig disfrutar de veres, encara que no tant com quan estava treballant directament amb els meus alumnes, allà a la torre de l'Escola Graduada. També vaig fer-me'n càrrec de les assignatures de Pràctiques i cal·ligrafia a l'Escola Normal. La direcció de l'escola m'ha donat moltes satisfaccions, però, poc a poc, això s'ha anat degradant fins el punt de què, avui, el meu paper ha

quedat reduït a fer d'administrador i de porter. Per això crec, francament, que ja no val la pena. L'escola ha de tenir una estètica, una calor de llar i una alegria que tant sols li poden donar la bellesa de la natura i la cordialitat d'unes relacions humanes continuades. Aquí fa vint-i-un any que no es cobreixen definitivament les vacants de professorat i, per altra banda, el dia que vaig veure que les màquines entraven al pati de l'escola per convertir en ciment els terrenys on creixien els arbres que en tant d'amor havíem sembrat, vaig notar que qualche cosa es rompia dintre el meu pit i que les il·lusions mancaven fins el punt de sentir-me dimitit.

LA DURESA NO N'ÉS MÉS QUE UNA CLOSCA

Per respondre com és possible que donat aquest pessimisme, que diu que se m'endevinava, hagi estat capaç de despertar entre els estudiants de magisteri tantes inquietuds, hauria de dir que era per fidelitat a mi mateix i als meus alumnes. És veritat que la guerra va trencar tot un caramull d'il·lusions i esperances, però també és cert que mai no vaig renunciar a que qualcú, qualche dia, pogués fer una escola així com jo l'havia somniada i espipellada. Als estudiants no volia enganar-los pintant-los una escola color de rosa, sinó una escola real, trista, trepitjada, atrassada. I ho feia perquè me'n dolia tant de la seva desgràcia que desitjava, part damunt tot, que els nous mestres que hi arribassin l'estimassin a matar i la redimissin treballant-hi en totes les seves forces.

—Tots sabem que de la fidelitat en si mateix en feu penyora de vida. Som testimonis d'un fet, a la vegada valent i arriscat, que per insòlit feu impacte dintre les altes esferes oficials. En plena dictadura, essent ministre d'Educació Tena Artigas, renuncià per escrit, malgrat tota casta de pressions i tot passant una situació econòmica delicada, a un premi personal oferit pel Ministeri i dotat d'una quantitat de diners considerable. Fou un acte de solidaritat, un crit valent, davant uns fets viscuts i davant les penúries de tota casta en que tenien que desenvolupar la seva tasca tantes escoles i tants de companys.

LA "VIDA EN ALTO", UN IDEAL PEDAGÒGIC

Dintre de l'escola totes les relacions han d'esser humanitzades. Record que les fulles de pràctiques dels meus alumnes de Magisteri sempre eren corregides el mateix dia d'entregar-les. Era per tornar-les tot d'una i posar-hi, endemés de la qualificació, unes notes d'estímul o d'orientació. Moltes vegades volien esser un allargar la mà a compte de reforçar unes relacions personals; perquè es tinguessin sempre el punt de mira més enllà i més amunt. El

112 mestre no tant sols ha d'instruir sinó que ha de forjar

ideals. Per això, per una col·lecció de lectures que vaig publicar, el títol que més m'agradà fou el de "La vida en alto", inspirant-me en el poema de Pedro Salinas:

*Y siempre llevar la vida en alto
señalar como un dardo en las nubes...*

EL MAGISTERI, AVUI

Es tendria que tornar a l'esperit del Pla Professional per la formació des mestres. Avui en dia, la carrera s'ha desprofessionalitzada i despersonalitzada perquè sobra massificació i falta sentit de cos. S'hauria de sortir de l'Escola de Magisteri sabent l'ofici de mestre, dominant la feina que es va a fer, tocant amb els peus a terra. A l'escola les relacions han d'esser humanes i cordials, i els centres uns níius de pau i serenitat on tothom es sentís persona i tractat com a tal. Una de les coses que més me desagradava és la de trobar-me qualche vegada en què no puc cridar pel seu nom i llinatges a un alumne perquè no me'n record. La massificació m'assusta. Per això no consentiria escoles de més de vuit unitats, ni tancaria mai cap escola unitària. He llegit una notícia que m'ha emocionat profundament. A Dinamarca, a una illa perduda dins el mar, s'hi ha enviat un mestre perquè allà hi havia un nin.

EL FUTUR

Sempre he admirat als homes que han sabut anar-se'n d'hora, i a mi m'ha arribat el moment. De tota la vida m'ha agradat cuidar les plantes, passetjar per les muntanyes i fulletetjar qualcun dels quatre mil llibres de la meva biblioteca. Acab el camí satisfet perquè sempre n'he disfrutat de la meva feina i, gràcies a la meva esposa i al seu treball, mai no he tingut la necessitat de compartirla amb una altra.

Entre pregunta i resposta ha anat caient tot un horabaixa d'abril. Més de dues vegades, quan la seva veu es trencava per l'emoció —parlant dels companys que la guerra feu malbé o llegint l'informe de l'inspector— he sentit que els meus ulls s'entelaven am aquelles pessigolles que sols la veu del mestre, el meu mestre, és capaç de despertar als deixebles que el veneren.

Fora, el nins de l'escola, dels qui ha anat libant la mel de les seves il·lusions, corren i riuen. No se'n adonen, amb la seva innocència, que molt prest hauran de patir l'amargura de la seva orfandat.

Més lluny esperen a don Melcion les flors del seu jardí i les muntanyes de la Serra de Tramuntana. Immensitat i bellesa que, de tant d'estimar-les, ha estat capaç de convertir-les, fent-se educador, amb professió i vida.